

Tilburg University

De invloed van de Algemene Ouderdomswet op de herverdeling van het levensduurinkomen

Nelissen, J.H.M.

Published in:
Maandschrift Economie

Publication date:
1985

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Nelissen, J. H. M. (1985). De invloed van de Algemene Ouderdomswet op de herverdeling van het levensduurinkomen. *Maandschrift Economie*, 49(5), 410-428.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

De invloed van de Algemene Ouderdomswet op de herverdeling van het levensduurinkomen

door J.H.M. Nelissen*

Inleiding

In dit artikel wordt door middel van een eenvoudig simulatiemodel nagegaan welke inkomensherverdelende werking uitgaat van de Algemene Ouderdomswet (AOW) op het levensduurinkomen. Dit onderwerp kwam in dit tijdschrift onlangs reeds ter sprake.¹ Het betrof hier echter de resultaten op lange termijn, in die zin dat er werd uitgegaan van een stabiele bevolking. Verder werd verondersteld dat er geen intergenerationale inkomensoverdrachten plaatsvinden en dat de verwachte levensduur onafhankelijk van het inkomen is. In dit artikel zullen we de geboortegeneraties 1905 tot en met 1965 aan een beschouwing onderwerpen. Dit betekent dat we bovenvermelde veronderstellingen niet kunnen handhaven.

Het resulterende verschil tussen premiebetalingen en ontvangen uitkeringen uit hoofde van de AOW zal per generatie verschillen. Dit vindt, naast de invloed van de ontwikkeling in de sterftekans en de verandering in de verhouding tussen gehuwde en niet (meer) gehuwde 65-plussers², vooral zijn oorzaak in het gegeven dat de financiering van de AOW gebaseerd is op het zogenaamde omslagstelsel en daarvoor beïnvloed wordt door de veranderingen in de bevolkingsstructuur. Hantering van het omslagstelsel houdt in dat de uitkeringen, in een bepaald jaar gedaan, hoofdzakelijk gefinancierd worden uit de in dezelfde periode ontvangen premies. Deze premies worden opgebracht door de verzekerden, in grote lijnen de 15/64-jarigen. De te betalen premie is een bepaald percentage van het zogenaamde premie-inkomen³, en wel tot een bepaald

* Drs. J.H.M. Nelissen is als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de vakgroep Demografie en Prognosetechnieken van de Katholieke Hogeschool Tilburg. Hij dankt prof.dr.s. G.I. I. Rincking en drs. J. Bartlema voor hun commentaar bij een eerdere versie.

1. H.A.A. Verbon, 'Wie betaalt de AOW in Nederland', *Maandschrift Economie*, 49(1), 1985, blz. 35-48.

2. Een niet (meer) gehuwde persoon ontvangt 70% van het bedrag van een echtpaar. Waar in de tekst gesproken wordt over gehuwd c.q. ongehuwd heeft dit betrekking op de burgerlijke staat op 65-jarige leeftijd. We nemen aan dat na de leeftijd van 65 jaar geen huwelijksluiting of echtscheiding plaatsvindt.

3. Het premie-inkomen is het inkomen waarover de premies geheven worden. Onderstaande tabel geeft voor 1984 het premie-inkomen voor verschillende hoogtes van het bruto-loon resp. de winst van zelfstandigen na aftrek voorraad en forfaitaire oudedagsreserve (doch voor aftrek opslagpremie en zelfstandigenaftrek):

brutoloon/winst	10 000	20 000	30 000	40 000	50 000	60 000	70 000	80 000
premie-ink. werkn.	9 482	19 170	28 140	36 465	42 365	50 205	58 452	62 850
premie-ink. zelfst.	4 589	13 330	22 464	31 205	39 945	48 686	57 426	62 850

maximum (het zogenaamde maximum premie-inkomen). Met ingang van 1 april 1985 ontvangt elke 65-plusser een uitkering, enige uitzonderingen daargelaten.⁴ Voor deze datum hadden gehuwde vrouwen in het algemeen geen recht op een uitkering. Hun rechten waren begrepen in die van hun echtgenoot. De wet gaat uit van een verzekeringsduur van 50 jaar (van 15 tot en met 64 jaar). Voor personen die bij het in werking treden van de AOW reeds de leeftijd van 15 jaar hadden bereikt, is een overgangsregeling getroffen. Dit is een tweede belangrijke factor ter verklaring van het verschil in netto-opbrengst tussen verschillende geboortegeneraties. Bepaald werd immers dat voor personen die voor 1 januari 1957 de 15-jarige leeftijd hebben bereikt, doch nog geen 65 jaar waren, de periode tussen het tijdstip waarop de 15-jarige leeftijd werd bereikt en het tijdstip waarop de wet in werking is getreden (onder bepaalde voorwaarden) als verzekeringstijdvak meetelt. Een andere overgangsbepaling geeft recht op een AOW-uitkering aan personen die voor 1 januari 1957 reeds de leeftijd van 65 jaar hadden bereikt en dus nooit krachtens deze wet verzekerd zijn geweest.

In het navolgende zullen we eerst enige veronderstellingen maken, met behulp waarvan we vervolgens een formule afleiden ter bepaling van de netto AOW-opbrengst voor een geboortegeneratie, waarbij met de voornoemde overgangsmaatregelen expliciet rekening wordt gehouden. Doordat voor alle geboortegeneraties met dezelfde sterftetafel⁵ wordt gewerkt en de berekeningen worden uitgevoerd voor gehuwden en ongehuwden sec, wordt een indruk verkregen van de invloed van de overgangsbepalingen en de invloed van de veranderingen in de bevolkingsstructuur. Ook wordt de invloed nagegaan van de wetswijziging per 1 april 1985, waarbij man en vrouw elk afzonderlijk de AOW-premie over maximaal de premie-inkomensgrens dienen te betalen (dit in tegenstelling tot voornoemde datum, toen de premie-inkomens van man en vrouw bij elkaar opgeteld werden en hierover, tot maximaal het maximum premie-inkomen, de AOW-premie werd geheven). In eerste instantie wordt, zoals te doen gebruikelijk bij dit soort analyses, zie bijvoorbeeld De Kam en Wiebrens⁶, geen rekening gehouden met verschillen in sterftekansen en in gewerkte jaren tussen inkomensgroepen onderling.

4. In principe krijgen gehuwde mannen en vrouwen elk afzonderlijk bij het bereiken van de leeftijd van 65 jaar 50% van een gehuwdenuitkering. Is de partner jonger dan 65 jaar dan vindt, afhankelijk van de hoogte van het eventuele inkomen, eventueel aanvulling van de AOW-uitkering plaats (tot maximaal 100% van de gehuwdenuitkering). Bij de berekeningen van het netto-resultaat van echtparen is ervan uitgegaan dat het echtpaar 100% van een gehuwdenpensioen krijgt vanaf het moment dat de man 65 jaar wordt tot het tijdstip dat de man overlijdt. De beschikbare gegevens (in het bijzonder met betrekking tot leeftijdsverschillen tussen partners en het inkomen van niet-bejaarde partners van bejaarden) maken het niet mogelijk de uitkeringen aan een echtpaar uit te splitsen naar man en vrouw afzonderlijk. Aangezien in het merendeel der gevallen de vrouw jonger is dan de man, zal er ten gevolge van het niet meenemen in de berekeningen van voornoemd onderdeel van de wetswijziging in 1985 waarschijnlijk sprake zijn van een (kleine) overschatting van de AOW-ontvangsten van echtparen.

5. Aangezien het doen van een uitspraak over de ontwikkelingen in het sterftepatroon tot ver in de 21e eeuw ondoenlijk is, is gekozen voor het gebruik van een en dezelfde sterftetafel voor alle generaties. Het gevolg is dat de ontvangsten van jongere generaties wellicht iets worden onderschat, terwijl die voor de oudere generaties zijn overschat.

6. C.A. de Kam en C.J. Wiebrens, *Reforms in the Dutch social security system: distributive effects and some budgetary consequences*. Paper, gepresenteerd op de Conference on the Future of the Welfare State, Maastricht, 19-21 december 1984, blz. 27-29.

Vervolgens wordt wel rekening gehouden met deze verschillen. Dit blijkt van zeer grote invloed op de resultaten te zijn. Tot slot wordt het geheel samengevat en geëvalueerd, waarbij de algemene conclusie is dat op levensduurbasis beschouwd, de verticale inkomensoverdrachten (transfers *tussen* verschillende inkomensgroepen), zeker tussen inkomensgroepen van een zelfde generatie, relatief gering zijn, terwijl de horizontale inkomensoverdrachten (transfers *binnen* een inkomensgroep) aanzienlijk zijn.

Een aantal veronderstellingen

We veronderstellen dat op lange termijn het inkomen in jaar $t + k$ ($Y(t + k)$) middels de interestvoet r op de volgende wijze door het inkomen in jaar t ($Y(t)$) bepaald wordt:

$$(1) Y(t + k) = Y(t) \cdot (1 + r)^k$$

Ofwel: op lange termijn komt de interest-ontwikkeling overeen met de inkomensontwikkeling. Op het eerste oog lijkt dit een wat vergaande veronderstelling, doch wanneer we de lange termijn ontwikkeling van inkomen en interest in een grafiek naast elkaar zetten, valt het simultane verloop direkt op. Voor een lange reeks van jaren zijn gegevens beschikbaar omtrent de gemiddelde (nominale) rentevoet van nieuwe hypotheekleningen en het gemiddeld (nominale) bruto loon in de metaalnijverheid voor meerderjarige mannelijke handarbeiders.⁷ Grafiek 1 geeft de samengestelde interest en genoemd loon als indexcijfer (1910 = 1) weer.⁸ Op lange termijn is er duidelijk sprake van een gelijkheid tussen de inkomensontwikkeling en de ontwikkeling van de rentevoet. Ook vanuit theoretisch oogpunt valt voor de samenhang het een en ander te zeggen. Immers 'the rate of interest is simply the price of credit, and is therefore governed by the supply of and demand for credit . . .'.⁹ De vraag naar en het aanbod van krediet (lenen resp. sparen) wordt bepaald door het nut dat de individuele leners resp. spaarders eraan toekennen. Zo geldt voor een potentiële spaarder dat hij een afweging maakt tussen het nut dat gebruik van het eventueel te sparen bedrag op dit moment oplevert en het nut dat aanwending van deze hoeveelheid geld (plus renteopbrengst) in de toekomst naar verwachting zal opleveren. Hij zal alleen dan tot sparen overgaan, indien het te verwachten nut in de toekomst groter is dan of gelijk aan het op dit moment te realiseren nut. We dienen hierbij te bedenken dat het algemene inkomensniveau in de toekomst in het algemeen hoger is. Dit geldt ook voor het gemiddelde individuele inkomen. Dit betekent dat (wanneer we afzien van deflatie) aanwending van een bedrag x op dit moment relatief meer nut oplevert dan aanwending van hetzelfde

7. Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, *Tachtig jaar statistiek in tijdreeksen, 1899-1979*, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, 1979 en Centraal Bureau voor de Statistiek, *Statistisch Zakboek 1983*, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, 1983.

8. We kunnen voor de periode 1918-1983 de volgende regressievergelijking afleiden:

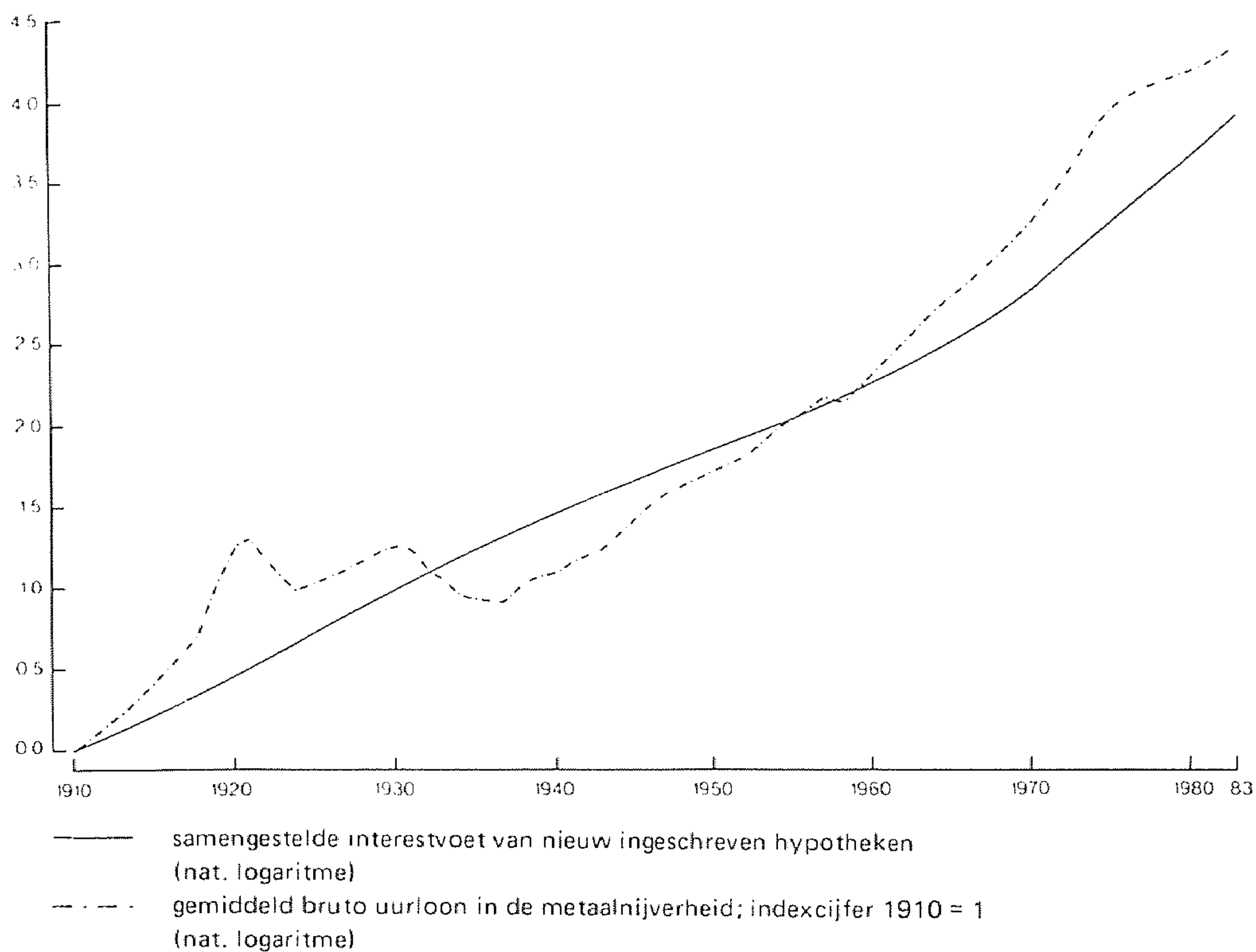
$$\ln y = 1.08 \ln x$$

$$R = 0.98$$

waarbij y = de samengestelde interestvoet van nieuw ingeschreven hypotheekleningen sedert 1910 en
 x = het gemiddelde bruto uurloon in de metaalnijverheid; indexcijfer 1910 = 1.

9. B. Ohlin, 'Some notes on the Stockholm theory of savings and investments', *The Economic Journal*, 47, 1937, blz. 53-69 en blz. 221-240. Citaat op blz. 221.

Grafiek 1

bedrag x in de toekomst, zodat de rente-opbrengst minimaal het 'verlies' in relatief nut dient te compenseren. De renteopbrengst dient, in procenten van het uitgeleende bedrag, minimaal gelijk te zijn aan de te verwachten procentuele toename van het inkomen. Met andere woorden: als de rentevoet groter dan of gelijk aan de te verwachten individuele inkomensgroei is, is men bereid te sparen.

Wanneer we een analoge redering volgen voor degene die geld wenst te lenen, komen we, afgezien van noodsituaties, tot de voorwaarde dat de te betalen rente maximaal gelijk mag zijn aan de te verwachten toename van het inkomen. Met ander woorden: men is alleen dan bereid geld te lenen als de rentevoet kleiner dan of gelijk aan de te verwachten procentuele inkomensgroei is. Vertaling naar het macro-niveau geeft dan als resultaat dat op de lange termijn de rentevoet gelijk dient te zijn aan de gemiddelde individuele inkomensgroei. Dit impliceert formule (1). We tekenen hier nogmaals bij aan dat voornoemde relatie slechts op de lange termijn opgaat. Op korte termijn kunnen tal van factoren voor afwijkingen zorgen, doch op lange termijn zullen deze verstoringen elkaar compenseren.

Een volgende veronderstelling die we maken is dat de verdisconteringsvoet (de tijdsvoorkeur) op lange termijn gelijk is aan de rentevoet. Dit is, zeker op de lange termijn, een redelijke veronderstelling.

Ten behoeve van de eenvoud werken we bij de afleiding van de formules met een constante rentevoet¹⁰ en nemen we verder aan dat de hoogte van de AOW-uitkering zich in de toekomst zal ontwikkelen conform de algemene inkomensontwikkeling, zodat geldt:

$$(2) \text{ AOW}(t+k) = \text{AOW}(t) \cdot (1+r)^k$$

Gezien de koppeling aan het minimumloon en de eerste veronderstelling is deze aanname niet onlogisch.

Afleiding van de formule voor de netto-opbrengst

Voor een in jaar $t-x$ geboren persoon (met $x < 65$ en $x > 15$ jaar) met een premie-inkomen beneden het geldende maximum premie-inkomen geldt, onder de aanname dat de verdisconteringsvoet (tijdsvoorkeur) gelijk is aan de rentevoet, in jaar t voor de te verwachten toekomstige premiebetalingen AOWBETtoek (x,t) :

$$(3) \text{ AOWBETtoek}(x,t) = \sum_{t_1=t}^{t+64-x} p(x,t,t_1) \cdot \text{prAOW}(t_1) \cdot Y(x,t,t_1) \cdot (1+r)^{-(t_1-t)}$$

met $p(x,t,t_1)$ de kans dat in jaar t_1 een in jaar $t-x$ geboren persoon nog leeft
 $\text{prAOW}(t_1)$ het AOW-premiepercentage op tijdstip t_1 (zie bijlage 2)
 $Y(x,t,t_1)$ het inkomen in jaar t van een in jaar $t-x$ geboren persoon
 r de verdisconteringsvoet (= rentevoet).

Voor de in het verleden betaalde premies (AOWBETverl (x,t)) geldt een analoge formule:

$$(4) \text{ AOWBETverl}(x,t) = \sum_{t_1=t-x+15}^{t-1} p(x,t,t_1) \cdot \text{prAOW}(t_1) \cdot Y(x,t,t_1) \cdot (1+r)^{-(t_1-t)}$$

Is $t_1 < 1957$ dan stellen we $\text{prAOW}(t_1) = 0$.

Voor de te verwachten totale ontvangsten uit hoofde van de AOW, AOWONT (x,t) , geldt:

$$(5) \text{ AOWONT}(x,t) = \sum_{t_1=t+65-x}^{\infty} p(x,t,t_1) \cdot \text{AOW}(t_1) \cdot (1+r)^{-(t_1-t)}$$

waarbij $\text{AOW}(t_1)$ de hoogte van de AOW-uitkering in jaar t_1 is.

10. Deze simplificatie is niet van invloed op de conclusies. Zie bijvoorbeeld A.S. Blinder, *Toward an Economic Theory of Income Distribution*, MIT-Press, Cambridge/London, 1974, met name hoofdstuk 2.

Het netto-resultaat van betalingen en ontvangsten is dan:

$$(6) \text{ NETTOAOW} = \sum_{t1 = t + 65}^{\infty} p(x, t, t1) \cdot \text{AOW}(t1) \cdot (1 + r)^{-(t1 - t)} - \sum_{t1 = t - x + 15}^{t + 64 - x} p(x, t, t1) \cdot \text{prAOW}(t1) \cdot Y(x, t, t1) \cdot (1 + r)^{-(t1 - t)}$$

We maken vervolgens gebruik van de veronderstellingen (1) en (2). Dit leidt ertoe dat geldt:

$$(7) \text{ NETTOAOW} = \sum_{t1 = t + 65}^{\infty} p(x, t, t1) \cdot \text{AOW}(t) - \sum_{t1 = t - x + 15}^{t + 64 - x} p(x, t, t1) \cdot \text{prAOW}(t1) \cdot Y(t)$$

Hierbij is t dus het jaar dat we als uitgangsjaar voor onze berekeningen nemen. Nemen we als maximaal te bereiken leeftijd 109 en gebruiken we slechts een sterftetafel, ten-einde het effect van sterfteverschillen tussen de generaties te elimineren, dan krijgen we:

$$(8) \text{ NETTOAOW} = \sum_{t1 = t + 65}^{t + 109 - x} p(t1 - t + x) \cdot \text{AOW}(t) - \sum_{t1 = t - x + 15}^{t + 64 - x} p(t1 - t + x) \cdot \text{prAOW}(t1) \cdot Y(t)$$

Voor personen die in jaar t ouder dan 65 jaar waren, doch op 31 januari 1957 die leeftijd nog niet bereikt hadden, gaat formule (8) ook op. Voor personen daarentegen die reeds voor of op 31 januari 1957 de leeftijd van 65 jaar bereikt hadden (en zodoende nooit premie betaald hebben) gaat de formule ook op, doch $\text{prAOW}(t1)$ is voor alle jaren gelijk aan nul, zodat voor hen geldt:

$$(9) \text{ NETTOAOW} = \sum_{t1 = 1957}^{t + 109 - x} p(t1 - t + x) \cdot \text{AOW}(t)$$

Voorstaande formules gelden, zoals eerder gesteld is onder de aanname dat $Y(t)$ niet hoger dan het maximum premie-inkomen is. Is dit wel het geval dan dienen we in plaats van $Y(t)$ het geldende maximum premie-inkomen te nemen.

Er doet zich echter nog een complicatie voor. Immers de aanname (2) gaat globaal slechts op voor de periode na 1972. Sindsdien beweegt de AOW-uitkering zich vrijwel

conform het netto-minimumloon. Om deze reden dient voor $t_1 < 1973$ een correctiefactor te worden toegepast. De correctiefactoren zijn in bijlage 1 weergegeven.

Een soortgelijk probleem doet zich voor bij het maximum premie-inkomen. Het maximum premie-inkomen loopt vrij gelijkmatig op met de gemiddelde inkomensontwikkeling. In 1982 wordt het maximum premie-inkomen eenmalig sterk verhoogd. Het gevolg is dat, wanneer $t > 1981$, we voor de periode vóór 1982 een correctiefactor ter aanpassing van de hoogte van het maximum premie-inkomen in de jaren voor 1982 dienen in te voeren. Deze correctiefactor bedraagt 0.85.

Met deze correcties rekening houdend krijgen we de volgende algemene formule:

$$(10) \text{ NETTOAOW} = \sum_{t_1 = t + 65 - x}^{t + 109 - x} p(t_1 - t + x) \cdot c_1(t_1) \cdot \text{AOW}(t) \\ + \sum_{t_1 = t - x + 15}^{t + 64 - x} p(t_1 - t + x) \cdot p_r \text{AOW}(t_1) \cdot Y_1(t)$$

indien $t > 1981$ dan $Y_1(t) = Y(t)$ als $Y(t) < c_2 \cdot Y_{\max}(t)$, $t_1 < 1982$ of
als $Y(t) < Y_{\max}(t)$, $t_1 > 1981$
 $= c_2 \cdot Y_{\max}(t)$ als $Y(t) \geq c_2 \cdot Y_{\max}(t)$, $t_1 < 1982$
 $= Y_{\max}(t)$ als $Y(t) \geq Y_{\max}(t)$, $t_1 > 1981$
indien $t < 1982$ dan $Y_1(t) = Y(t)$ als $Y(t) < Y_{\max}(t)$ of
als $Y(t) < Y_{\max}(t)/c_2$, $t_1 > 1981$
 $= Y_{\max}(t)$ als $Y(t) \geq Y_{\max}(t)$, $t_1 < 1982$
 $= Y_{\max}(t)/c_2$ als $Y(t) \geq Y_{\max}(t)/c_2$, $t_1 > 1981$
onder de voorwaarde $t - x > 1892$

$$\text{NETTOAOW} = \sum_{t_1 = 1957}^{t + 109 - x} p(t_1 - t + x) \cdot c_1(t_1) \cdot \text{AOW}(t),$$

onder de voorwaarde $1857 < t - x < 1893$

waarbij $c_1(t_1)$ de correctiefactor voor de hoogte van de AOW-uitkeringen;
 $c_1(t_1) = 1$ voor $t_1 > 1972$. Voor de periode voor 1973 zie bijlage 1.

c_2 correctiefactor voor het maximum premie-inkomen.

$Y_{\max}(t)$ het maximum premie-inkomen in jaar t .

Met behulp van deze formule zullen we in de volgende paragraaf de netto te verwachten opbrengst ingevolge de Algemene Ouderdomswet voor verschillende geboortegeneraties berekenen.

De 'netto-opbrengst' per geboortegeneratie bij verschillende huishoudensinkomens

In deze paragraaf zullen we de verwachte 'netto-opbrengst', dat wil zeggen het verschil tussen verwachte ontvangen uitkeringen (voor belasting) en verwachte betaalde premies ingevolge de Algemene Ouderdomswet, voor verschillende geboortegeneraties en verschillende inkomens per huishouden met behulp van formule (10) berekenen. Ten einde de invloed van verschillen in sterftekans per geboortegeneratie en inkomensgroep en veranderingen in de burgerlijke staatsstructuur in de loop der tijden te elimineren is de laatst bekende sterftetafel (die van 1982) op alle geboortegeneraties en inkomensgroepen toegepast¹¹ en zijn de berekeningen uitgevoerd voor gehuwde en ongehuwde mannen en ongehuwde vrouwen (op 65-jarige leeftijd). Het gevolg hiervan is dat de verschillen in netto-opbrengst naar generatie de resultante zijn van de invloed van de veranderingen in de bevolkingsstructuur in relatie tot het gehanteerde financieringsstelsel (het omslagstelsel), de overgangsregelingen bij het in werking treden van de AOW en de wetwijziging per 1 april 1985 (waardoor premie betaald dient te worden door man en vrouw afzonderlijk tot maximaal het maximum premie-inkomen). Aangenomen wordt dat het financieringssysteem in de toekomst niet wijzigt.

Als uitgangsjaar t wordt 1984 genomen. Het maximum premie-inkomen in dat jaar bedroeg f 62 850, het gehuwdenpensioen bedroeg f 19 734 per jaar en het ongehuwdenpensioen f 13 761. Er wordt geen rekening gehouden met kortingen op de uitkeringsbedragen, in verband met het eventueel niet verzekerd zijn gedurende een of meer jaren. De berekeningen worden uitgevoerd voor de geboortegeneraties 1905 tot en met 1965, waarbij verschillende huishoudensinkomens (in welvaartsvaste guldens van 1984) worden onderscheiden, lopend van f 20 000 tot het maximum premie-inkomen bij ongehuwden en tot twee maal het maximum premie-inkomen bij gehuwden.¹² Verondersteld wordt dat de geboortegeneraties 1945 en 1950 premie betalen vanaf hun 15e jaar, terwijl de volgende geboortegeneraties eerst premie betalen vanaf hun 20e jaar.

De verwachte resulterende netto-opbrengst is weergegeven in de tabellen 1, 2 en 3 (zie bijlage 3). We zien dat de verwachte netto AOW-opbrengst maximaal is voor de generatie 1905. Deze generatie heeft slechts een beperkt aantal jaren premie betaald, doch vanaf hun 65e jaar een uitkering ontvangen. Afhankelijk van de hoogte van het inkomen, zien we na 1905 de netto-opbrengst dalen. Vanaf 1925 (wat betreft ongehuwde mannen) respectievelijk 1935 (wat betreft ongehuwde vrouwen en gehuwde mannen) is de netto-opbrengst vanaf een zeker inkomen zelfs negatief: er wordt meer premie betaald dan aan uitkeringen ontvangen wordt. Het netto-resultaat is lager naarmate het inkomen hoger is (tot het maximum premie-inkomen). Verder kunnen we constateren dat, bij eenzelfde inkomen (afgezien van echtparen, geboren na 1920 waarbij de som van de inkomens van man en vrouw samen, waarover premie betaald dient te worden,

11. Zie R.F.J. Tas, 'Sterftequotienten voor Nederland, 1982', *Maandstatistiek van de bevolking*, 32, no. 9, blz. 40-50, 1984.

12. Bij de berekeningen met betrekking tot de te betalen premie is ervan uitgegaan dat het inkomen tussen het 15e (resp. 20e) levensjaar en het bereiken van de 65-jarige leeftijd constant is (bijvoorbeeld f 20 000). In de praktijk zal het inkomens-leeftijdprofiel geen rechte lijn zijn, doch eerst een stijgend verloop te zien geven (tot ongeveer 40/45 jaar), waarna in het algemeen een

boven de maximum premiegrens ligt) ongehuwde mannen een lagere netto-opbrengst hebben dan gehuwden en ongehuwde vrouwen. Het verschil tussen de ongehuwde mannen en de ongehuwde vrouwen wordt veroorzaakt door het verschil in levensverwachting, terwijl het verschil tussen gehuwden en ongehuwde mannen veroorzaakt wordt door het verschil in de hoogte van de uitkering aan gehuwden respectievelijk ongehuwden. Voor gehuwde mannen bedraagt de verwachte som der AOW-uitkeringen voor de generaties vanaf 1915 f 314 397, voor ongehuwde mannen f 154 944 en voor ongehuwde vrouwen f 230 893. Aldus betaalt (onder de gehanteerde vooronderstellingen) een gehuwde man, geboren in 1965 met een inkomen gelijk aan het maximum premie-inkomen, zijnde f 62 850, bijna anderhalf maal zoveel premie ($f 314\,397 + f 118\,589 = f 432\,986$) dan hij aan uitkeringen naar verwachting zal ontvangen. Voor ongehuwde mannen uit die generatie en met een gelijk inkomen, geldt dat ze naar verwachting 2,8 maal zoveel betalen dan ontvangen wordt, terwijl ongehuwde vrouwen er relatief beter vanaf komen: zij betalen (bij dat inkomen) een factor 1,9 van datgene wat ze verwachten te ontvangen. Voor geboortegeneraties na 1965 zal de netto AOW-opbrengst nog veel negatiever uitvallen.

De daling in de netto-opbrengst voor generaties geboren na 1941 (deze generaties betalen premie over de volledige verzekeringsperiode) is vrijwel volledig te wijten aan de invloed van de veranderingen in de bevolkingsstructuur, met name de relatieve toename in het aantal 65-plussers in verhouding tot het aantal 15/64-jarigen.¹³ De gevolgen voor de netto-opbrengst zijn zeer duidelijk: een belangrijke daling sedert 1945, vooral in de iets hogere inkomensgroepen. Tengevolge van de te verwachten verdere toename in het aantal 65-plussers in verhouding tot het aantal 15/64-jarigen zal de netto-opbrengst voor volgende geboortegeneraties nog verder dalen. Een ommekeer valt de eerste decennia niet te verwachten.

De verzelfstandiging in de premieheffing AOW, tengevolge van de wetswijziging per 1 april 1985, houdt zoals eerder opgemerkt is, in dat gehuwden elk apart premie gaan betalen over hun inkomen, elk tot maximaal het maximum premie-inkomen. Dit heeft tot gevolg dat gezinnen, waarvan man en vrouw samen over meer dan het (individuele) maximum premie-inkomen, premie dienen te betalen, in sterkere mate dan voorheen in de financiering van de AOW gaan bijdragen. De extra premiebetaling ten gevolge van

lichte daling optreedt. Aangezien de AOW-premiepercentages in de loop van de tijd wijzigen en vooral in de volgende eeuw sterk zullen stijgen, is er sprake van een onderschatting van de premiebetalingen, die voor de jongere generatie iets groter zal zijn dan voor oudere generaties. De algemene conclusies worden er echter niet door aangetast

13. De verhouding tussen het aantal 15/64-jarigen en het aantal 65-plussers is voor verschillende generaties voor verschillende leeftijden weergegeven in de volgende tabel:

<i>Generatie \ Leeftijd</i>	<i>15</i>	<i>25</i>	<i>35</i>	<i>45</i>	<i>55</i>	<i>65</i>
1905	geen AOW-betalingen				6,8	6,2
1915					6,8	5,8
1925					6,2	5,4
1935					5,8	5,0
1945	6,8	6,2	5,8	5,4	5,0	4,5
1955	6,2	5,8	5,4	5,0	4,5	3,4
1965	5,8	5,4	5,0	4,5	3,4	2,7

de nieuwe wet is uit tabel 1 af te leiden; dit is namelijk het verschil tussen het netto-resultaat van het premie-inkomen, waarover met ingang van 1 april 1985 premie geheven gaat worden en het netto-resultaat bij een inkomen van f 62 850 (het individuele maximum premie-inkomen). Dient een echtpaar, waarvan de man in 1955 geboren werd, met ingang van voornoemde datum premie te betalen over f 90 000 dan is het netto AOW-resultaat voor hen gelijk aan f 180 000. Zou genoemde wetswijziging niet hebben plaats gevonden, dan zou de netto AOW-opbrengst f 49 000 zijn geweest, zodat er sprake is van een achteruitgang met ruim 130 000 gulden. Men dient hierbij te bedenken dat het aantal personen dat door deze maatregel getroffen wordt relatief beperkt is; het betreft voornamelijk huishoudens waarbij beide partners een hoog inkomen genieten (dit gaat voor minder dan 3% van de echtparen op).

Samenvattend kunnen we het volgende opmerken:

- * de netto AOW-opbrengst is maximaal voor de geboortegeneratie 1905;
- * sindsdien is er sprake van een continue daling in de netto-opbrengst;
- * voor bepaalde inkomensgroepen is de netto-opbrengst negatief;
- * echtparen (tot en met een inkomen van 70 000 gulden) en ongehuwde vrouwen¹⁴ hebben de hoogste verwachte netto opbrengst;
- * gehuwden met een inkomen boven f 70 000 en ongehuwde mannen kennen de laagste verwachte netto opbrengst;
- * het netto resultaat is lager naarmate het inkomen hoger is (tot de maximum premiegrens).

We zien bij de gemaakte vooronderstellingen tengevolge van het stelsel een inkomens-transfer van

hoge naar lage inkomens (hierop komen we in de volgende paragraaf terug);
jonge generaties naar oudere generaties;
echtparen met een inkomen boven f 70 000 en ongehuwde mannen naar echtparen met een inkomen van f 70 000 of lager en ongehuwde vrouwen.

Afgezien van de verschillen in inkomen en tussen gehuwden en ongehuwden zijn de verschillen in netto-opbrengst de resultante van een drietal factoren, te weten:

- a. de overgangsmaatregel bij het van kracht worden van de AOW in 1957. Dit komt vooral tot uiting in de verschillen tussen de geboortegeneraties 1905 tot en met 1940. Vooral de generaties geboren rond de eeuwwisseling hebben hier profijt van gehad;
- b. de gehanteerde financieringswijze, i.e. het omslagstelsel, heeft door de veranderingen in de bevolkingsstructuur invloed op de netto-opbrengst. De invloed hiervan komt tot uiting in de netto-opbrengst van de generaties geboren na 1941 (met een huishoudensinkomen tot maximaal het maximum premie-inkomen): het netto AOW-resultaat daalt voortdurend;

14. Hierbij is er van uitgegaan dat de vrouw 6,7 jaren na haar echtgenoot overlijdt. Dit is net het verschil in levensverwachting tussen mannen en vrouwen.

- c. de verzelfstandiging van de AOW-premiebetaling per 1 april 1985. Dit heeft alleen invloed op echtparen, waarbij beide partners een (redelijk hoog) inkomen hebben. Hun netto AOW-opbrengst verslechtert aanzienlijk (vanaf geboortegeneratie 1950).

De invloed van sterfteverschillen en verschillen in aantal gewerkte jaren tussen inkomensgroepen

In het voorgaande zijn de berekeningen uitgevoerd met een en dezelfde sterftetafel, ongeacht de hoogte van het inkomen. Uit de schaarse beschikbare gegevens en literatuur met betrekking tot naar inkomen gedifferentieerde sterftekansen, blijken deze sterftekansen onder de lage inkomensgroepen aanmerkelijk hoger te liggen dan onder de hoge inkomensgroepen.¹⁵ Een verschil van 6 à 8 jaar voor mannen en ongeveer 4 jaar voor vrouwen lijkt niet onaannemelijk. Dit betekent dat personen in hogere inkomensgroepen een langer aantal jaren een AOW-uitkering ontvangen dan de personen in de lage inkomensgroepen.

Daarnaast zal in het algemeen (tengevolge van een langere schoolopleiding) de leeftijd waarop men in het arbeidsproces intreedt bij de lagere inkomensgroepen lager zijn dan bij de hogere, hetgeen betekent dat het aantal jaren waarover AOW-premie betaald wordt, voor de lagere inkomensgroepen groter is.

Deze twee effecten, verschil in sterftekans en gewerkte jaren, leiden ertoe dat de inkomensherverdelende werking van het AOW-stelsel op levensduurbasis geringer zal zijn, dan in de voorgaande paragraaf naar voren kwam. In tabel 4 en 5 (zie bijlage 3) zijn de resultaten weergegeven voor een tweetal varianten. In variant A wordt het gemiddelde verschil in levensverwachting tussen de hoogste en laagste inkomensgroep op 8 (mannen) respectievelijk 4 jaar (vrouwen) gesteld, terwijl in variant B dit verschil 4 respectievelijk 2 jaren bedraagt. Wat betreft het gemiddeld aantal gewerkte jaren wordt ervan uitgegaan dat het verschil tussen de hoogste en laagste inkomensgroep 7 jaar bedraagt.

Vergelijking van de tabellen 4 en 5 met de tabellen 1, 2 en 3 laat duidelijk zien dat de herverdelende werking veel geringer is dan in eerste instantie werd gesuggereerd.

Op een andere wijze is dit ook in beeld te brengen: de staten 1, 2 en 3 geven het premiepercentage dat voor de overeenkomstige inkomensgroep zou moeten gelden opdat de som van de verwachte premiebetalingen gelijk is aan de som van de verwachte AOW-uitkeringen (hierbij is ervan uitgegaan dat het personen betreft, geboren na 1941).

De interpretatie is vrij eenvoudig: zo geldt bijvoorbeeld bij variant A voor gehuwde echtparen met een gemiddeld huishoudpremie-inkomen van f 20 000 dat bij een constant AOW-premiepercentage van 28,0 het netto-resultaat van premiebetalingen en AOW-uitkeringen gelijk aan nul is.

15. Zie F. van Poppel, Sociale ongelijkheid voor de dood: nog steeds een realiteit in de westerse wereld, *Demografie*, no. 32 en 33 (1978), blz. 1-4 resp. 1-3; D. Kessler en A. Masson, Effets redistributifs du système de retraite et vieillissement individuel et collectif. In IUSSP, *International Population Conference Florence 1985*, Luik, 1985, vol. 3, blz. 461-484.

STAAT 1. Het premiepercentage waarbij geldt dat de som der verwachte premiebetalingen gelijk is aan de som van de verwachte AOW-uitkeringen, geen rekening houdend met eventuele sterfteverschillen en verschillen in aantal gewerkte jaren tussen inkomensgroepen

<i>Premie-inkomen</i>	<i>20</i>	<i>30</i>	<i>40</i>	<i>50</i>	<i>60 62,850*</i>		
echtparen	34,9	23,3	17,5	14,0	11,6	11,1	
ongehuwde mannen	17,2	11,5	8,6	6,9	5,7	5,5	
ongehuwde vrouwen	25,7	17,1	12,8	10,3	8,6	8,2	
<i>Premie-inkomen</i>	<i>70</i>	<i>80</i>	<i>90</i>	<i>100</i>	<i>110</i>	<i>120</i>	<i>125,7</i>
echtparen (geb. na 1965)	10,0	8,7	7,8	7,0	6,4	5,8	5,6

STAAT 2. Idem, variant A

<i>Premie-inkomen</i>	<i>20</i>	<i>30</i>	<i>40</i>	<i>50</i>	<i>60 62,850*</i>		
echtparen	28,0	20,9	17,9	16,2	15,2	14,6	
ongehuwde mannen	10,6	8,4	8,8	8,7	8,7	8,4	
ongehuwde vrouwen	21,6	15,7	13,1	11,7	10,8	10,3	
<i>Premie-inkomen</i>	<i>70</i>	<i>80</i>	<i>90</i>	<i>100</i>	<i>110</i>	<i>120</i>	<i>125,7</i>
echtparen (geb. na 1965)	13,1	11,4	10,2	9,2	8,3	7,6	7,3

STAAT 3. Idem, variant B

<i>Premie-inkomen</i>	<i>20</i>	<i>30</i>	<i>40</i>	<i>50</i>	<i>60 62,850*</i>		
echtparen	30,7	21,9	17,9	15,6	14,2	13,5	
ongehuwde mannen	13,5	10,2	8,8	8,0	7,6	7,3	
ongehuwde vrouwen	23,1	16,2	13,1	11,3	10,2	9,7	
<i>Premie-inkomen</i>	<i>70</i>	<i>80</i>	<i>90</i>	<i>100</i>	<i>110</i>	<i>120</i>	<i>125,7</i>
echtparen (geb. na 1965)	12,2	10,6	9,5	8,5	7,7	7,1	6,8

* Bij inkomens boven f 62,850 geldt voor ongehuwde mannen en vrouwen hetzelfde percentage als voor een inkomen van f 62,850.

Staat 1, die betrekking heeft op de (niet realistische) aanname dat er geen sterftekansverschillen en verschillen in gewerkte jaren zijn tussen de onderscheiden inkomensgroepen, suggereert dat er grote inkomensherverdelingen op levensduurbasis van hoge naar lage inkomensgroepen plaatsvinden. Zo betalen bij de gehuwden de laagste inkomens veel te weinig (het resulterend premiepercentage van 34,9 ligt beduidend boven het huidige premiepercentage) en de hoogste inkomensgroepen veel te veel.

Houdt men daarentegen wel rekening met sterfteverschillen en verschillen in aantal gewerkte jaren tussen de inkomensgroepen onderling, dan kunnen we constateren dat de herverdelende werking van het AOW-stelsel aanmerkelijk geringer is dan in eerste instantie werd gesuggereerd. De verschillen tussen de twee onderscheiden varianten zijn tamelijk gering.

Verticale inkomensoverdrachten binnen eenzelfde generatie vinden voornamelijk plaats tussen gehuwden en niet gehuwde vrouwen. Binnen de populatie ongehuwde mannen is er amper sprake van een verticale herverdeling: alleen de laagste inkomensgroep springt er uit. Opvallend is dat de percentages bij een inkomen boven f 40 000 (en bij ongehuwde mannen zelfs f 20 000) weinig variatie vertonen.

De horizontale verdelingseffecten zijn duidelijker: er is sprake van een aanzienlijke inkomenstransfer van ongehuwden naar gehuwden, waarbij de niet gehuwde mannen weer meer bijdragen dan de niet gehuwde vrouwen. Binnen eenzelfde generatie zijn deze horizontale transfers groter in omvang dan de verticale transfers.

Bij het huidige premiepercentage (11,65) geldt dat niet gehuwde vrouwen met een inkomen tot f 70 000 relatief te weinig premie betalen, terwijl de overigen te veel betalen. Gehuwden hebben duidelijk profijt van het vigerende stelsel en vooral bij deze groep is het verschil met de situatie waarin geen sterfteverschillen worden verondersteld aanzienlijk. Rond het jaar 2000, wanneer het premiepercentage naar verwachting 14 à 15% zal bedragen, zijn de gehuwden (met een inkomen tot ongeveer f 55 000) en de niet gehuwde vrouwen met een inkomen tot ongeveer f 25 000 de enigste groepen die er 'positief' uitspringen! Dit duidt op een andere horizontale inkomenstransfer, namelijk van jongere generaties naar oudere generaties. Deze horizontale herverdeling vindt haar oorzaak in de financieringswijze van het stelsel, het omslagstelsel, en de ontwikkelingen op demografisch terrein (zie voetnoot 13). Tevens betekent het feit dat het huidige premiepercentage voor het merendeel van de bevolking te 'laag' is een extra last op de schouders van de jongere generaties, die te zijner tijd meer zullen moeten gaan betalen dan nodig is. Immers datgene dat de gehuwden nu te weinig betalen, zal later (mits het systeem in zijn huidige vorm blijft bestaan) door andere generaties opgebracht moeten worden.

Gezien de geringe verschillen in de percentages geldt voor gehuwden met een inkomen van ongeveer f 40 000 tot f 70 000 dat het AOW-stelsel momenteel slechts in zeer geringe mate nivellerend werkt op het levensduurinkomen. Eerder lijkt, bij het huidige premiepercentage, sprake te zijn van een licht denivellerende werking. Dit geldt in variant A zeker voor de jaren voor 1972, toen het premiepercentage lager dan 10 was. In die periode was het 'te weinig' betaalde bedrag in de hogere inkomensgroepen hoger dan in de lagere inkomensgroepen! Dit wordt bevestigd door het feit dat voor de generaties 1905 en 1915 en in mindere mate de generatie 1925 in variant A de netto AOW-opbrengst voor gehuwden hoger is naarmate het inkomen hoger is!

Samenvattend kunnen we opmerken dat de verticale inkomensoverdrachten relatief minder belangrijk zijn dan in eerste instantie (wanneer geen rekening wordt gehouden met sterfteverschillen) wordt gesuggereerd. De horizontale inkomenstransfers spelen binnen eenzelfde generatie een belangrijkere rol. Er is sprake van omvangrijke overdrachten van ongehuwden (vooral mannen) naar gehuwden. Binnen eenzelfde generatie wordt blijkbaar een grotere solidariteit verwacht van ongehuwden ten opzichte van gehuwden dan van hogere inkomens ten opzichte van lagere inkomens. Daarnaast is er sprake van een intergenerationele solidariteit: doordat het merendeel (in het bijzonder gehuwden) momenteel te weinig premie betalen is er een overdracht van jongere naar oudere generaties.

Samenvatting en conclusies

Met behulp van enige veronderstellingen die betrekking hebben op de relatie tussen de inkomens- en rente-ontwikkeling op lange termijn, de verdisconteringsvoet, de ontwikkeling in de hoogte van de AOW-uitkeringen en de hoogte van het inkomen naar leeftijd is een formule afgeleid ter bepaling van de netto-opbrengst ingevolge de AOW per geboortegeneratie (formule (10)).

Door hantering van een en dezelfde sterftetafel en het uitvoeren van de berekeningen voor echtparen en ongehuwde mannen en vrouwen is een beeld gegeven van de invloed van institutionele factoren op de netto AOW-opbrengst per geboortegeneratie voor genoemde groepen.

Van de overgangsmaatregelen bij het in werking treden van de AOW hebben alle generaties 'geprofiteerd' die op 1 januari 1957 ouder dan 15 jaar waren. De grootste netto-opbrengst is behaald door de generatie 1905. De financiering middels het omslagstelsel leidt tengevolge van de veranderingen in de bevolkingsstructuur tot een steeds lagere netto-opbrengst voor de geboortegeneraties, geboren na 1941, terwijl de verzelfstandiging van de AOW-premiebetaling per 1 april 1985 ertoe leidt dat de netto-opbrengst van tweeverdieners met een (redelijk) hoog inkomen sterk negatief beïnvloed wordt. Dit laatste betreft echter slechts een kleine groep personen. Met behulp van de resultaten in tabel 4 en 5 en de staten 1, 2 en 3 werd ingegaan op de invloed van sterftekansverschillen en verschillen in aantal gewerkte jaren tussen inkomensgroepen onderling. De betekenis van de sterfteverschillen komt zeer duidelijk naar voren. Helaas zijn er voor Nederland onvoldoende gegevens beschikbaar om exacte uitspraken te doen. Doch duidelijk is dat, ondanks de procentuele koppeling van de premiebetalingen aan het inkomen, de inkomensherverdelende werking van het stelsel op levensduurbasis geringer is dan men in eerste instantie geneigd is te denken. Met name de verticale inkomensherverdeling, de inkomensherverdeling tussen de verschillende inkomensgroepen (in het bijzonder van dezelfde generatie), is relatief beperkt. Zo geldt voor de gehuwden met een inkomen tussen f 40 000 en f 70 000 dat er tot 1972 wellicht sprake is geweest van een denivellerende werking van het AOW-stelsel. De inkomenstransfer tussen de verschillende inkomensgroepen zijn op levensduurbasis blijkbaar veel geringer dan wordt gesuggereerd door analyse van gegevens die op een beperkt tijdvak (bijv. een

jaar) betrekking hebben.¹⁶ Binnen het AOW-stelsel is de solidariteit tussen inkomensgroepen van eenzelfde generatie beperkt. Meer solidariteit wordt er verwacht van de ongehuwden en in het bijzonder de niet gehuwde mannen. Er vinden aanzienlijke inkomenstransfers plaats van deze groep naar de gehuwden. Daarnaast is er sprake van een intergenerationele solidariteit.

Een andere belangrijke conclusie is dat ook anno 1985 het grootste deel van de bevolking relatief te weinig premie betaald, vooral dan de gehuwden. Hierin ligt de toekomstige lastenverzwaring uit hoofde van de AOW voor een belangrijk deel besloten. Datgene dat nu te weinig wordt betaald moet later extra betaald worden. Dit is de consequentie van het omslagstelsel. Daarbij komt dat tengevolge van demografische ontwikkelingen er minder personen zijn die dat extra bedrag dienen op te brengen. Een en ander pleit er voor het omslagstelsel ten dele te verlaten en aan te vullen met een kapitaaldeckingsstelsel. Een verhoging van het AOW-premiepercentage tot dat percentage dat minimaal nodig is om de financieringsbehoefte van de eigen generatie te dekken (ongeveer 13.5%) is wel het minste dat gedaan kan worden. Dit betekent echter wel dat het zuivere omslagstelsel ten dele verlaten wordt.

Bijlage 1

Correctiefactoren $c_1(t_1)$ voor de hoogte van de AOW-uitkering

<i>Jaar (t_1)</i>	<i>Gehuwden</i>	<i>Ongehuwden</i>
1957	0,54	0,47
1958	0,56	0,50
1959	0,58	0,51
1960	0,59	0,53
1961	0,55	0,50
1962	0,63	0,58
1963	0,68	0,63
1964	0,68	0,63
1965	0,78	0,79
1966	0,82	0,83
1967	0,82	0,83
1968	0,79	0,80
1969	0,83	0,84
1970	0,86	0,88
1971	0,95	0,96
1972	0,93	0,95

16. Zie bijvoorbeeld R.J.A. Muffels, J.H.M. Nelissen en W.J.F.J. Nuyens, De inkomensherverdelende werking van sociale zekerheidsregelingen, *Sociaal Maandblad Arbeid*, 40, 1985 (nog te verschijnen).

Bijlage 2*

Premiepercentages ingevolge de AOW 1957-1984 en projecties voor de periode 1985-2030.

<i>Jaar</i>	<i>Perc.</i>	<i>Jaar</i>	<i>Perc.</i>	<i>Jaar</i>	<i>Perc.</i>
1957	6,75	1967	8,8	1977	10,4
1958	6,75	1968	9,0	1978	10,45
1959	6,75	1969	9,1	1979	10,4
1960	5,5	1970	9,5	1980	10,25
1961	5,5	1971	9,9	1981	10,6
1962	5,75	1972	10,3	1982	11,05
1963	6,8	1973	10,4	1983	11,65
1964	6,8	1974	10,6	1984	11,65
1965	8,7	1975	10,4		
1966	8,7	1976	10,4		
1985	12	2005	15	2025	22
1990	13	2010	16	2030	23
1995	14	2015	18		
2000	14	2020	20		

De tussenliggende jaren zijn geïnterpoleerd.

* Juister zou het zijn de premiepercentages te gebruiken die resulteren uit toepassing van de hier gehanteerde sterftetafel op de in het verleden geboren personen in plaats van de werkelijke premiepercentages, die het resultaat zijn van de werkelijke sterfte. Doch doordat de veranderingen in de sterftekansen voornamelijk op lage leeftijden betrekking hebben gehad, zijn de hierdoor ontstane afwijkingen zeer gering.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, *Sociale verzekering, pensioenverzekering, levensverzekering*, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, meerdere jaren; Europese Economische Gemeenschap Commissie, *Verslag over de ontwikkeling van de sociale toestand in de Gemeenschap in 19...* Publikatiediensten van de Europese Gemeenschappen (meerdere jaren); F.A.J. van den Bosch, P.J.C. van Eekelen en C. Petersen, 'De toekomst van de AOW: verdubbeling van de premies of halvering van de uitkeringen?', *Economisch Statistische Berichten*, 68, nr. 3431, blz. 1052-1058.

Bijlage 3

Verwachte netto AOW-opbrengst voor geboortegeneratie 1905-1965 bij verschillende inkomens per huishouden (in welvaartsvaste guldens van 1984).

Tabel 1. *Echtparen**

Geboorte- jaar	Inkomen (in duizenden guldens)					
	20	30	40	50	60	62 850
1905	294	286	277	269	266	266
1915	279	261	243	226	220	220
1925	257	228	199	170	155	153
1935	231	189	147	105	77	71
1945	206	152	97	43	2	-8
1955	196	138	79	20	-36	-49
1965	176	108	39	-30	-99	-119

Geboorte- jaar	Inkomen (in duizenden guldens)						
	70	80	90	100	110	120	125 7
1925	149	144	135	134	129	124	121
1935	59	41	24	6	-11	-29	-38
1945	-31	-62	-94	-125	-157	-188	-206
1955	-84	-132	-180	-229	-277	-325	-353
1965	-168	-237	-306	-375	-444	-513	-552

Tabel 2. *Ongehuwde mannen*

Geboorte- jaar	Inkomen (in duizenden guldens)					
	20	30	40	50	60	62 850
1905	136	128	120	112	109	109
1915	120	102	84	66	60	60
1925	97	69	40	11	-4	-6
1935	71	29	-12	-54	-82	-88
1945	47	-8	-62	-116	-157	-167
1955	37	-22	-81	-139	-194	-208
1965	17	-52	-121	-190	-258	-278

Tabel 3. Ongehuwde vrouwen

Geboorte- jaar	Inkomen (in duizenden guldens)					
	20	30	40	50	60	62 850
1905	210	201	193	184	181	181
1915	194	175	157	138	132	132
1925	171	141	111	81	65	63
1935	144	101	58	15	-14	-20
1945	119	64	8	-48	-91	-101
1955	110	49	-12	-73	-128	-144
1965	89	18	-53	-124	-195	-216

Tabel 4. Verwachte netto AOW-opbrengst voor geboortegeneraties 1905-1965
(variant A)

	Inkomen					
	20	30	40	50	60	62 850
a	2	1	-1	-3	-5	-5
b1	-4	-2	0	2	4	4
b2	-2	-1	0	1	2	2
Geboorte- jaar						
<i>a. echtparen</i>						
1905	243	260	277	295	318	318
1915	228	236	243	251	272	272
1925	206	202	199	196	207	205
1935	180	163	147	130	129	123
1945	155	126	100	77	60	60
1955	141	109	83	61	45	30
1965	121	79	43	13	-11	-29
<i>b. ongehuwde mannen</i>						
1905	81	101	120	139	164	164
1915	65	74	84	94	115	115
1925	42	41	40	39	51	48
1935	16	2	-12	-27	-27	-33
1945	-8	-35	-60	-80	-86	-96
1955	-22	-52	-76	-97	-111	-126
1965	-42	-83	-116	-144	-167	-185
<i>c. ongehuwde vrouwen</i>						
1905	183	188	193	198	209	209
1915	166	161	157	152	159	159
1925	144	127	111	95	93	90
1935	117	88	58	29	13	7
1945	92	50	10	-26	-47	-58
1955	78	32	-8	-43	-74	-89
1965	57	1	-49	-93	-131	-150

Tabel 5. Als tabel 4, doch variant B

	Inkomen (in duizenden guldens)					
	20	30	40	50	60	62 850
a	2	1	-1	-3	-5	-5
b1	-2	-1	0	1	2	2
b2	-1	-0,5	0	0,5	1	1
<i>Geboorte- jaar</i>						
<i>a. echtparen</i>						
1905	268	273	277	282	292	292
1915	253	248	243	238	245	245
1925	231	215	199	183	181	178
1935	205	176	147	118	103	97
1945	180	139	100	64	43	33
1955	167	122	83	48	18	4
1965	146	91	43	0	-37	-55
<i>b. ongehuwde mannen</i>						
1905	109	114	120	125	136	136
1915	92	88	84	80	88	88
1925	70	55	40	25	23	21
1935	44	16	-12	-41	-55	-61
1945	19	-21	-60	-94	-114	-124
1955	6	-39	-76	-110	-139	-153
1965	-15	-69	-116	-158	-194	-212
<i>c. ongehuwde vrouwen</i>						
1905	197	195	193	191	195	195
1915	180	168	157	145	145	145
1925	157	134	111	88	79	77
1935	131	94	58	22	-0	-7
1945	106	57	10	-33	-61	-71
1955	92	39	-8	-50	-87	-103
1965	70	7	-49	-99	-145	-163

a is het aantal jaren dat in afwijking van de basisvariant extra gewerkt wordt

b1 is de afwijking van de gemiddelde levensverwachting voor de betreffende inkomensgroep (mannen)

b2 idem, vrouwen

* Bij inkomens boven het maximum premie-inkomen wordt tot 1 januari 1985 premie geheven over het maximum premie-inkomen, terwijl daarna wordt verondersteld dat betreffend inkomen de som van de premie-inkomens, waarover premie verschuldigd is, van man en vrouw samen is. Deze wetswijziging heeft eerst invloed vanaf generatie 1925.